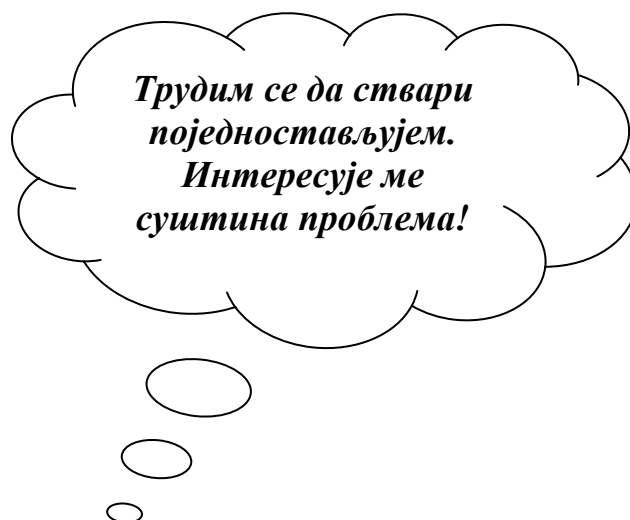

**Наташа Марковић
Славица Вујић**

**ПРИРУЧНИК за учитеље
уз Радну свеску за грађанско васпитање за први разред основне школе
*Растимо!***

САДРЖАЈ

1. Уводна реч	3
2. Какав уџбеник смо желели	4
3. Први разред	5
3.1. Циљеви и задаци предмета	5
3.2. Начела приступа	5
4. Шта нуди Приручник за наставника	7
4.1. Методичка упутства	7
5. Орјентациони годишњи план и програм	9
6. Радна свеска <i>Растимо</i>	11
7. Дневник наставникових запажања	45
8. Литература	47

1. УВОДНА РЕЧ

Поштована учитељице,учитељу,

Добродошли на нови почетак, у први разред. Желимо да вам овај почетак и нови пачићи донесу много радости у одрастању. Засигурно знамо да и ви тада одрастате „изнутра“. Срећно вам одрастање са вашим пачићима.

Намера нашег ауторског Тима била је да уџбеником за грађанско васпитање,који је са вама,одрастање учинимо лакшим и привлачнијим.Реч је о предмету који има утицај на обликовање дечије самосвести и свести о другима,дечије душе, облика понашања и у ваншколском амбијенту,развој критичког мишљења,развој система вредности у заједници и његово укључивање у њу.

Свесни свих замки и изазова који ова врста креације носи са собом, а мотивисани утиском да за овај предмет није потребан уџбеник,својом „отвореношћу“,креацијом,избором метода и дугогодишњим професионалним искуством дошли смо до овог тренутка креирања уџбеника који детету остаје трајна успомена и подсетник, а вама велика подршка у реализацији предмета Грађанско васпитање.Одабир речи,стихова,илустрација,активности,игара су подршка вама у свему што ви већ знате и имате у свом искуству.

Срдачно и с поштовањем,
Ауторски тим

2. КАКАВ УЦБЕНИК СМО ЖЕЛЕЛИ

Приликом писања уџбеника руководили смо се следећим идејама:

- Да потпуно и доследно поштујемо све програмске захтеве.
- Да учитељу понудимо разноврсност у избору облика, метода рада, активности као и подршку у што лакшој реализацији садржаја.
- Да ученику понудимо уџбеник који је приступачан, допадљив, који поштује његов развојни ниво и искуство.
- Да уџбеник пружа когнитивну и афективну подршку у дечијем развоју и као такав омогућава употребљивост понашања и у ваншколском контексту.
- Да уџбеник буде „отворена“ подршка и одраслима јер у многим радионицама могу пронаћи много тога и за себе.

Када смо се прихватили одговорног и изазовног задатка писања уџбеника, за надам се веома специфичан предмет (по циљевима учења садржаја, поруке коју шаље и чему служи), руководили смо се својим дугогодишњим искуством баш у области комуникације, ненасилне комуникације, корак по корак до сопственог знања, искуством у раду са ученицима овог узраста, искуством у подизању сопствене деце, свим коментарима колега, предавача и личних сусрета са учитељима, а тицали су се ове области. Отуда је поникла идеја и мотивација да „створимо“ уџбеник *Растимо 1*.

Поносни смо на ово искуство и користимо прилику да се захвалимо свима онима који су нам на било који начин помогли у раду, а највише Проф. Бошку Влаховићу и нашој Ангелини.

3. ПРВИ РАЗРЕД

3.1. ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ПРЕДМЕТА

Општи циљ предмета Грађанско васпитање 1 је подстицање развоја личности и социјалног сазнања ученика првог разреда. Предмет треба да пружи могућност ученицима да постану активни учесници у процесу образовања и васпитања, да изграде своја умења, сазнања, способности и вредности самосталне, одговорне, креативне личности, отворене за сарадњу и комуникацију, која поштује себе и друге.

Образовно-васпитно задаци предмета су:

- олакшавање процеса адаптације ученика на школску средину и успостављање и развијање односа другарства и сарадње са вршњацима;
- подстицање развоја сазнања о себи, сопственим осећањима и потребама, свести о личном идентитету и особености, самопоуздања, самопоштовања;
- развијање знања и умења за решавање индивидуалних потешкоћа, учење техника за превладавање непријатних ситуација, без самоповређивања и агресивности;
- подстицање групног и тимског облика рада, споразумевања и сарадње;
- развијање комуникативних способности и конструктивног решавања сукоба са вршњацима и одраслима;
- развијање креативности, маште;
- упознавање ученика са дечијим правима, и
- оспособљавање за активно учешће у животу школе, са тачке унутрашње, позитивне мотивације, без принуде, послушности засноване на страху;

3.2. НАЧЕЛА ПРИСТУПА

- Дечији доживљај света и себе је посредован одраслим;
- Наставник организује средину и размену на тај начин да је дете може разумети и прихватити;
- У процесу размене равноправно и активно учествују и ученици и наставник;
- Наставник треба да уме да са посебном пажњом и осетљивошћу слуша и да буде отворен да прима и уважава ученичка мишљења;
- Наставник охрабрује сваки спонтани покушај ученика да истражује и труди се да му то буде пријатно и позитивно искуство;
- Ученик је активан учесник размене, он бира, прерађује и задржава само оно што одговара његовој развојној мапи;
- Наставник „ пут од споља до унутра“ води кроз игру;
- Нема готових решења, исправних одговора. Наставник у овом процесу није онај који пита;
- Наставник организује активности тако да ученици добију жељу да размењују садржаје и између себе;
- Наставник усмерава, не притиска;
- Наставник негује позитиван приступ, коментарише и наглашава оно позитивно у свакоме и то конкретно, а не уопштено;
- Наставник ствара атмосферу поверења и прихватања, без процењивања и критике;
- Наставник показује осетљивост за дечија осећања;
- Наставник поштује изливе негативних осећања, помаже ученику да диференцира осећања, пружа му подршку и охрабрење да енергију користи конструктивно;
- Наставник показује да цени и да је поносан када дете савлада потешкоће и учи га да ужива у својим постигнућима;
- Битно је да наставник својим понашањем, начином рада и односом према деци демонстрира вредности које жели да ученици усвоје;
- Наставник негује толеранцију, разумевање, сарадњу, смиреност, благод;
- Наставник подржава особеност и истиче да је свако особен и непоновљив, а да нас разлике само обогаћују и обогаћују нашу личност;

4. ШТА НУДИ ПРИРУЧНИК ЗА УЧИТЕЉА

Идеје којима смо се руководили у писању Приручника:

- Предуслов за рад на овом предмету је да је наставник прошао одговарајућу обуку за реализацију предмета Грађанско васпитање.
- Приручник је оријентисан на наставника који доприноси активизацији ученика.
- Погодно је применити сценарија радионица са активностима у другим предметима, на часовима музичке и ликовне културе, а изузетно су применљиви на часовима одељенске заједнице и разредног старешине.
- Приручник садржи сценарио за свих 36 радионица са свим корацима и циљевима. **Сценарио може кренути и у другом правцу ако се следи ток природних асоцијација и одговора ученика, али да се притом оствари задати циљ часа.**
- Приручник садржи Оријентациони годишњи план и програм, методичка упутства за реализацију садржаја предмета, упутство о коришћењу Радне свеске, табеле за евакуацију радионица од стране наставника и табелу наставникових запажања о ученику.

4.1. МЕТОДИЧКА УПУТСТВА

* Методичку окосницу предмета чине интерактивне радионице са фокусом на симболичком изражавању и размени у круг. Важне окоснице оваквог начина рада су:

- искуствено учење кроз размену у вршњачкој групи, и
- игровни контекст;

* Како би се припремио квалитетан и подстицајан васпитно-образовни рад, неопходно је водити рачуна о следећем:

1. створити пријатну атмосферу у којој су ученици опуштени и сигурни,
2. не подизати глас. Договорити се са ученицима за знак који симболизује „Мир“, „Пажњу“,
3. седење у круг, како би ученици били окренути лицем у лице,
4. објаснити деци правила радионице Грађанског васпитања:
 - седе у круг, као витезови Округлог стола;
 - свако прича када на њега дође ред;
 - важно је да виде и слушају једни друге;
 - биће смеха и забаве, али не и подсмевања;
 - нема тачних одговора, сваки њихов одговор је драгоцен;
 - понекад неко од њих може да каже „Даље“, ако није смислио шта ће рећи;
5. треба поштовати отпор, обратити пажњу на повучене ученике, не инсистирати да се укључе, као и на оне наметљиве које ремете рад, благо их подсетити на правила радионице. Суочавање са патњом, тешким искуством или озбиљним проблемом ученика, не треба да уплаши наставника, већ обавезно треба да се обрати школском психологу и затражи савет,
6. след активности сваке радионице подстиче интересовања и мотивацију ученика захваљујући динамичном сменом различитих облика изражавања,
7. оптималан број ученика у групи је од 10 до 15, како би размена била конструктивна, а може и до 20,
8. настава се изводи по редоследу радионица датих у овом Приручнику, уз потпуно поштовање Наставног плана и програма,
9. радионице су методички конципиране:
 - нема типологије часа (обrade, обуке, утврђивања, ...),
 - облици рада су: групни, тимски, рад у пару, индивидуални рад,
 - методе рада су: дијалoшка, демонстративна, илустративна, истраживачка метода писања,
 - средства неопходна за ученички рад су: Радна свеска *Растимо*, бојице, фломастери, маказице, фотографије, прибор за писање...,
10. табела рада наставника-Дневник наставникових запажања о евалуацији радионица и запажања о ученику који се налази у овом Приручнику је тако конципиран да наставник у њега бележи своје утиске и о квалитету радионице и утиске о сваком ученику као подсетник намењен само њему,
11. након сваке радионице може се урадити знак за реализовану радионицу која ће чинити један пано Грађанско васпитање као подсетник на урађено,
12. оцењивање ученика је прописано Законом и то описном оценом у три нивоа: Истиче се, Добар, Задовољава.

5. ОРЈЕНТАЦИОНИ ГОДИШЊИ ПЛАН И ПРОГРАМ

Радна свеска је креирана на основу програмских садржаја који су објављени у Службеном гласнику-Просветном прегледу РС бр.10/04 од 12.8.2004. и по концепцији наставе по приручнику Грађанско васпитање – сазнање о себи и другима 1 Наде Игњатовић-Савић.

Називи неких радионица су промењени како би ученицима тема била разумљива и јасна.

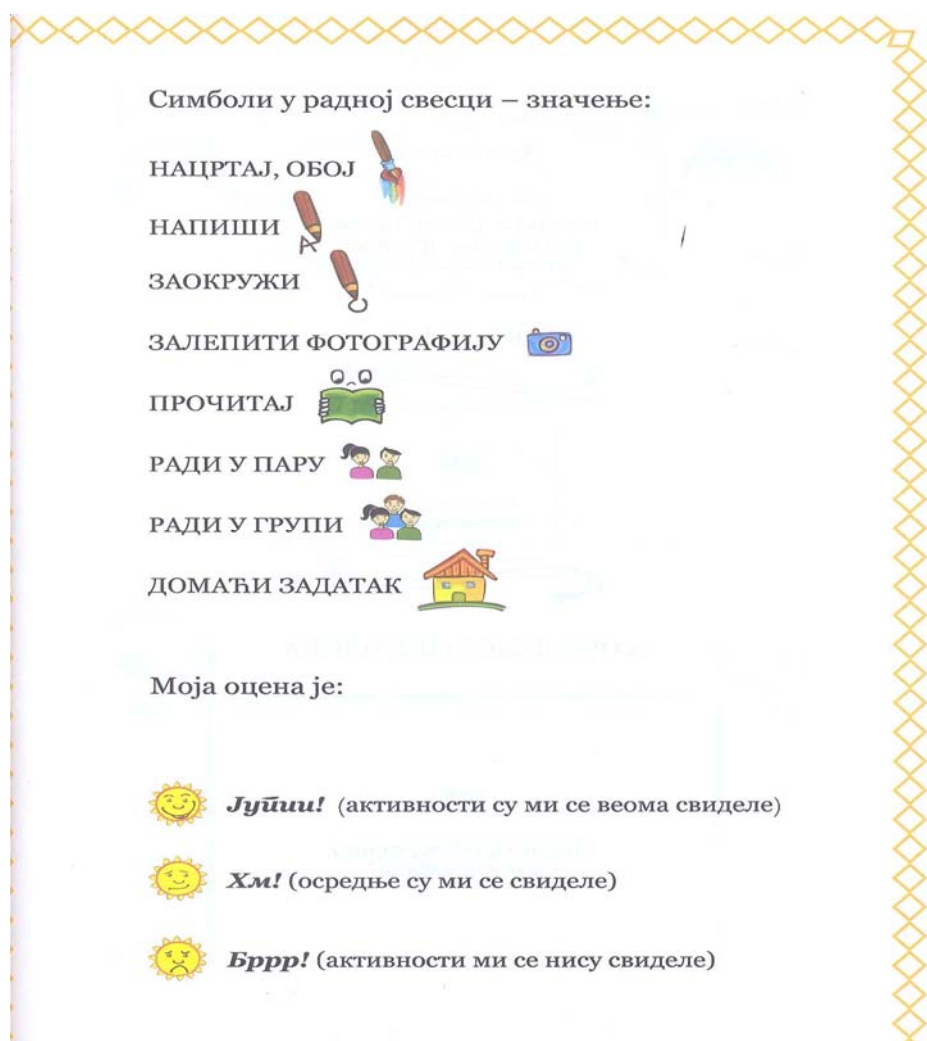
План и програм радионица

Ред.бр рад.	Назив радионице у наставном програму (Службени гласник-Просветни преглед РС бр.10/04)	Назив радионице у Радној свесци
1.	Први сусрет родитеља, ученика и наставника	Да се упознамо
2.	Упознавање ученика са садржајем предмета и начином рада	Ах, та правила!
3.	Свест о себи(1)	Да се представим
4.	Свест о себи(2)	Опет ја!
5.	Времеплов	Времеплов
6.	Моје место за опуштање	Ала је леп овај свет!
7.	Моје бриге	Моје бриге
8.	Изражавање осећања	Круг осећања
9.	Комуникација осећања	Чик погоди!
10.	Комуникација и неспоразуми(1)	Није него
11.	Комуникација и неспоразуми(2)	Да ли се добро разумемо?
12.	Неспоразуми са родитељима	Магичне речи
13.	Увредљиви надимци	Надимци
14.	Тужакање	Тужабаба Јеца уловила зеца
15.	Сарадња(1)	Заједно стварамо 1
16.	Сарадња(2)	Заједно стварамо 2
17.	Снови(1)	Страшни снови
18.	Снови(2)	Лепи снови
19.	Мој бес(1)	Мој бес
20.	Мој бес(2)	Смирујем бес
21.	Конфликти	Рука руци
22.	Страхови(1)	Страх
23.	Страхови(2)	Штит од страха
24.	Туга	Туга
25.	Моје жеље	Моје жеље
26.	Ја кад порастем	Растимо!
27.	Ја и како ме други виде	Ја и како ме виде други
28.	Пријатељство	Пријатељ
29.	Тајни пријатељ	Тајни пријатељ
30.	Љубав	Љубав
31.	Права деце	Дечија права
32.	Школа какву желим	Школа из снова
33.	Да кажем слободно	Да кажем слободно
34.	Право на игру	Право на игру
35.	Евалуација програма са ученицима	Промене у мени
36.	Презентација резултата родитељима	Успео сам!

6. РАДНА СВЕСКА *РАСТИМО*

Настојали смо да при стварању Радне свеске *Растимо* узмемо у обзир узраст ученика, основне дидактичке принципе, испунимо захтеве савременог уџбеника, остваримо комуникацију са учеником, али и са родитељима.

- Назив *Растимо* је инспирисан садржајима који се на овом развојном узрасту обрађују а то су решавање конфликта, схватање себе и других кроз осећања, превазилажење негативности у комуникацији, неговање пријатељства, добрих намера, поступака, отворене комуникације без последица по само дете.
 - Радну свеску чини 36 радионица.
 - Радна свеска нема један карактеристичан лик који би био упућен ка ученику, већ садржи прегршт ликова (и оваквих и онаквих), који указују на прихватање особености и различитости.
 - Радионице почињу игром, а онда се настављају следом смена различитих активности кроз које ученик пролази и долази до конструктивних излаза.
 - При крају је обавезна релаксирајућа игрица, ребус, укрштеница, мозгалица, загонетка, а на самом крају евалуација радионице од стране ученика.
 - Дизајнирали смо је тако да буде прихватљива, разумљива и привлачна ученику.
- **Симболи у Радној свесци – значење:**

У наставку вам нудимо начин за остваривање наставних садржаја, по редоследу који прати радну свеску *Растимо*.

НАПОМЕНА НАСТАВНИКУ!

ПРИПРЕМА ЗА ПРВУ РАДИОНИЦУ:

Задати ученицима да код куће, уз помоћ својих родитеља, пронађу своју и породичну фотографију и залепе их у радну свеску.

1. радионица: ДА СЕ УПОЗНАМО

Циљ активности:

- Олакшавање процеса адаптације на школску средину и подстицање социјалне интеграције.

Облици рада:	групни рад, тимски рад, индивидуални рад
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење, фотографије

Ток активности:

1. активност – Поздрављање и формирање круга

Поздрав и кратко упознавање са основним карактеристикама приступа:

- ❖ учење мора бити пријатно искуство;
- ❖ учење се одвија кроз игру;
- ❖ учићемо важне ствари о себи и другима итд.

2. активност – Размена у круг

Ученици изговарају своје име и једну ствар коју воле код себе. (На пр. Ја сам Наташа и волим што сам дружељубива.)

Подстицати децу да без устезања говоре о својим квалитетима.

3. активност – Запис у радну свеску

Прочитати уводни текст из радне свеске, а деца уписују своје име у простор који је за то остављен. (Ако неко дете не уме да напише своје име помаже му учитељ.)

4. активност – Цртање у радној свесци

Ученици цртају шта им је пријатно, а шта непријатно у школи.

5. активност – Размена у круг

Разговор са децом о цртежима.

6. активност – Игрица: „Растезање“

Сви треба да стану тако да имају довољно простора око себе за подозање и спуштање руку.

На знак ученици треба да додирну врховима прстију прсте на ногама (или докле ко може да се савије) и остају у том положају док учитељ не почиње одбројавање од 1 до 10. Кад почне одбројавање, ученици треба да подижу лагано руке, тако да на 10 буду подигнуте изнад главе. Док подижу руке деца треба да запамте у ком положају су биле руке код сваког броја. Учитељ онда, без реда, говори поједине бројеве од 1 до 10, а ученици треба да ставе руке у позицију коју су запамтили код тог броја.

7. активност – Евалуација: Исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

8. активност- Домаћи задатак: Разговарај са родитељима како памте школу, а затим то заједно нацртајте.

2. радионица – АХ, ТА ПРАВИЛА!

Циљ ових активности је:

- упознавање себе и других,
- развијање маште,
- упознавање са правилима ГВ и начином рада
- развијање самокритичности и критичности;

Облици рада:	групни рад, тимски рад, индивидуални рад
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење

Ток активности:

1. **активност - Представљање покретом:** Ученици стоје у круг, а наставник тражи да свако од њих, кад на њега дође ред, уђе у круг, изговори своје име и начини неки покрет по жељи. Након тога цела група то понови.
2. **активност - Запис у свеске:** У облачиће уписују имена својих другова, а ако желе, могу доцртавати оне који им недостају.
3. **активност - Размена у круг:** Шта су ново научили ових дана, неку нову игру, пробали ново јело? (Не мора бити везано за школу).
4. **активност - Запис у свеске:** Цртају то што су ново и најинтересантније доживели задњих дана.
5. **активност - Размена у круг:** Разговор са ученицима о начину рада на часовима ГВ, садржају предмета (кратко-осећања, сукоби, другарство, родитељи...) Како би функционисали лепо, морају утврдити правила понашања на часу. Доносе правила уз наставникову помоћ, утврђују их, полагају заклетву да ће их се придржавати. У свесци су написана већ нека правила, а остављено је место за правило које је особено вашој средини и договору групе.

Правила којих ћу се придржавати на часу, зато што ће ми тако бити пријатније:

1. Седећу у круг, као витез Округлог стола;
2. Причаћу када на мене дође ред;
3. Пажљиво ћу слушати и посматрати;
4. Смеха и забављати, али се нећу подсмевати;
5. Понекад могу рећи „Даље“, ако нисам смислио шта ћу рећи;
6. Нећу подизати глас и поштоваћу договорени знак за „Мир“ и “Пажњу“;
7. Сваки час ћу оценити;
8. _____

6. **активност - Игрица за опуштање:**

Растезање. Ученици стану у круг тако да имају довољно простора поред себе јер ће подизати и спуштати руке у страну. Наставник броји од 1 до 10, а они подижу руке у страну тако да је број 1 скроз приљубљене уз тело, а број 10 скроз изнад главе. Морају да памте у ком положају су им биле руке на ком броју. Затим наставник без реда говори бројеве од 1 до 10 а они стављају руке у тај положај.

7. **активност - Евалуација:** Исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака. Кратка дискусија о оцењивању.
8. **активност - Домаћи задатак:** Код куће треба да нацртају чему су се слатко насмејали ових дана (Не мора бити везано за школу).

3. радионица: ДА СЕ ПРЕДСТАВИМ

Циљ активности:

- Код деце развијати свест о себи и својим особеностима;
- Код деце развијати свест о међусобним разликама и сличностима;
- Подстицати имагинацију и размену.

Облици рада:	групни рад, тимски рад, индивидуални рад
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење

Ток активности:

1. активност – Круг имена

Ученици треба да плесну рукама и изговаре своје име, један по један у круг.

2. активност – Размена у круг

Водити разговор са ученицима о њиховим именима, са задатком да плесну рукама по коленима ако им са име свиђа или да одмахну прстом ако има се име не свиђа.

3. активност – Рад у радној свесци

Ученици треба да отворе радне свеске и уз помоћ учитеља реше задатак који од њих тражи да обоје одговарајући кружић.

4. активност – Размена у круг „Буди себи кум“

Разговор са децом које би име себи дали да могу да бирају и зашто.

5. активност – Размена у круг

Разговор са ђацима о томе шта воле да раде, у чему уживају. (На пр. Ја волим да читам.)

6. активност – Рад у радној свесци „Аутопортрет“

Задатак ученика ће бити да у рам за слику, датом у радној свесци, нацртају свој аутопортрет тако да се зна да су то баш они.

7. активност – Рад у радној свесци „Осећања у бојама“

Када заврше аутопортрет ученици добијају нов задатак да обоје облачић бојама које најбоље описују њихово расположење, осећање. Назначити могућност да обалчић буде вишебојен уколико им се расположење у току дана мењало.

8. активност – Размена у круг

Водити разговор са ђацима о томе како су себе нацртали, како су расположени и зашто. Охрабривати децу читањем стихова у радној свесци и похвалама њихових цртежа. (На пр. Ту се види шта је теби важно... Цртежи су тако различити и леви на свој начин...)

9. активност – Игра: „Хвалим се имам име“

Сви треба да стану у круг, ухвате се за руке и машу напред-назад говорећи: „**Хвалим се, имам чиме, свет је за мене сковао, право на лично име и право на средње слово!**“

Учитељ затим узвикне неко слово азбуке и сви пусте руке. У кругу, где су се држали за руке, могу да остану само они којима њихово лично име или презиме, име маме или тете, почињу на то слово. Остали морају брзо да уђу у средину круга и чучну. Они који су остали да стоје у кругу редом говоре име на слово које је узвикнуо учитељ.

Пљесак онима који су рекли имена и игра се наставља враћањем свих у круг, изговарањем песме и узвикивањем неког другог слова.

10. активност - Евалуација: Исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

4. радионица – ОПЕТ ЈА!

Циљ ових активности је:

- освешћивање сопствених вредности детета,
- развијање маште,самокритичности и критичности;

Облици рада:	групни рад,тимски рад,индивидуални рад
Методе рада:	разговор,демонстративна,илустративна,дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска,прибор за писање,цртање и бојење,картон,маказице,зихернадле

Ток активности:

1. **активност - Игра преображаја:** Да сам животиња, волео бих да будем ... , зато што је та животиња ...(таква и таква). Размена у круг.
2. **активност - Размена у круг:** Шта умете најбоље да радите? Размена. Са чиме сте најзадовољнији како радите? Размена. Шта код себе највише волите? (подстаћи их да искажу шта највише цене код себе...“Ја волим што сам...“).Размена.
3. **активност - Запис у свеске:** Наставник им прочита стихове о нацртаним животињама, а затим ученици из прилога на крају свеске узимају круг и цртају свој лични беџ,уписују у њега своје име,свој лични знак,симбол,боју,облик,оно што је само њима особено (подстаћи их да користе што више боја,знакова,цртежа).
4. **активност - Размена у круг:** Свој нацртани беџ показују осталима,хвале се,описују га,поносни су, тако што га селотејпом причврсте за груди. Када се то заврши,беџ лепе на обележено место у својој свесци.
5. **активност - Игрица за опуштање:** „Пронађи разлике“ У свесци су нацртана два дворца са разлика.Потребно је да открију и заокруже те разлике.
6. **активност - Евалуација:** Исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

Напомена наставнику

На крају Радне свеске постоји прилог (картон округлог облика) који ће ученици да искористе и направе беџ.

5. радионица: ВРЕМЕПЛОВ

Циљ активности:

- Да ученици постану свесни особености и сличности;
- Да се види које су им важне тачке у животу- пријатне и непријатне;
- Да се активирају пријатне успомене.
- Да се подстакну позитивна осећања, позитиван став према себи и другима.

Облици рада:	групни рад, тимски рад, индивидуални рад
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење

Ток активности:

1. активност – Круг имена

Први ученик треба да каже своје име тихо, други гласно, па следећи тихо и тако редом.

2. активност – Рад у радној свесци

Водити разговор са ученицима о низу слика. Посебну пажњу обратити на осећања која су дати догађаји изазвали код њихових цртаних другара са задатком да обоје црвеном бојом кружић где су другари срећни, а плавом где су нерасположени и тужни.

3. активност – Вођена фантазија „Идемо у времеплов“

„А сада ћемо ми да правимо стрип. Идемо у специјалну машину која се зове времеплов. Уз помоћ ове машине можемо да летимо кроз време.

Припремите се за замишљено путовање. Затворите очи. Док путујемо времепловом, замишљамо да снимамо.

Идемо уназад, у прошло време. Сетите се шта сте доживели, шта је било лепо, шта није било лепо, кад сте били посебно весели, а када тужни. Направите неколико слика и обавезно сликајте и оне који су тада били са вама. (2 мин.) Отворите очи!“

4. активност – Цртање у радној свесци „Мој стрип“

Задатак ученика је да нацртају оно што су сликали у времеплову и тако направе стрип са лепим и мање лепим догађајима, а затим обоје кружиће као у првом задатку (црвена за лепа, а плава за мање лепа осећања).

5. активност – Размена на круг

Разговор са ђацима о осећањима приказаним на цртежима.

6. активност – Коментар наставника

„Понекад се деси да заборавимо све што је било лепо.“

7. активност – Игрица: „Поза радости“

Половина ученика добија задатак да се намести у позу радости. Лицом и телом треба да покажу радост и остану тако „залеђени“ док наставник не плесне рукама. Остали гледају. После 10-15 секунди мењају улоге.

Уколико дозвољава време наставник може реализовати 8 и 9. активност

8. активност – Игрица: „Вежба поверења“

„Хајде да се мало раздрмамо. Пошто смо дуго седели, треба нам мало кретања. Поделићемо се у парове како би нам било занимљивије. Један члан пара ће да затвори очи, а други ће да га ухвати за руку и да га води по просторији, куда хоће и на начин на који то жели, али без речи. Трудите се да ономе кога водите буде пријатно да се не

судари са другим, да не удари о нешто, али у тишини. После одређеног времена (око 3 мин.) на мој знак променићете улоге.“

Напомена: Ако ученици питају како да воде без речи, одговорити: „Смисли како све да кажеш руком.“

9. активност – Размена у групи

Водити разговор са ученицима како су се осећали у игрици, у једној и другој улози. Шта је било пријатније?

10. активност – Евалуација

Ученици исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајушег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

6. радионица – АЛА ЈЕ ЛЕП ОВАЈ СВЕТ

Циљ ових активности је:

- да науче како да се опуштају,
- да се подстакну да створе своје место за мир,
- развијање маште, подстицање узајамног поверења;

Облици рада:	групни рад, тимски рад, индивидуални рад
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење

Ток активности:

1. **активност – Игра ходања:** Ходају као да иду кроз воду, као да је под лепљив, скачу с камена на камен, кроз снег, кроз пустињу, шуњају се, шљапкају по барицама...
2. **активност – Вежба опуштања:** Како су се уморили од ходања, сада ће сести да се одморе, али не да спавају, шетаће по машти. Треба да.
 - заузму удобан положај,
 - држе затворене очи,
 - дишу равномерно, опуштеног тела, руку, ногу,
 - радиће вежбу опуштања и замишљања коју води наставник.Затворите очи, удахните дубоко неколико пута, ја говорим а ви замишљате да идете на једно лепо путовање, на ваше место
3. **активност – Вођена фантазија:** Наставник говори полако, са пуно пауза, да би имали прилику да то и доживе. Замислите да сте у природи. Крећете се полако по меком, пријатном топлом тлу. Одаберите свој начин кретања, било да је то шетање, трчање, ваљање... Онако како вам се свиђа. **Пауза!** Идете на неко место где знате да ћете се осећати лепо. Може да то буде неко место из сна или неко место где сте већ били. Полако крећемо тамо. Осетите звуке, све оне које волите. Може да то буде шум ветра, кише, певање птица, жубор воде... Оно што вам прија. **Пауза!** Осетите боје и светлост. Боје су пријатне, осећате како вас опуштају. Ви се крећете и осећате лагани ветрић, како додирује ваше руке, лице, цело ваше тело, као да вас милује. А онда осетите друге додире. Може то бити киша, снег, сунце... Оно што вам прија. **Пауза!** А сада осетите мирисе. Мирис, тла, мирисе биља, као да вас ти пријатни мириси милују. Удахните лагано и дубоко и осетите да сте опуштени. **Пауза!** И даље се крећете кроз вашу природу, крећете се лагано, опуштено и осећате како је то све

пријатно. **Пауза!** Дошли сте полако на ваше место за опуштање. Све што вас чини смиреним и задовољним створиће се ту око вас, чим то пожелита. **Пауза!** Додајте ту све што вам годи. Ту сте заштићени и опуштени, то је ваше место за опуштање. **Пауза!** Погледајте шта је све ту? Где је то? Кога има ту? Има ли људи које познајете? Има ли животиња? Или нема никога? Како се осећате на том месту? Запамтите све боје, светлост, облике, звуке, додире, мирисе. **Пауза!**

Сада се полако припремите за повратак. Крените лагано. Када желите можете да отворите очи и поново сте у учионици. Ако неко жели, може да устане и протегне тело. (Трајање око 10 мин. Ако неко отвори очи за време вођене фантазије, само му се насмешити и невербално га подржати да не узнемири остале).

4. **активност – Запис у свеске:** На предвиђеном месту у свесци цртају своје место за опуштање, све боје, облике, мирисе, комплетан доживљај. Није битан цртеж, важно је шта то њима значи. Када заврше дају назив свом месту за опуштање.
5. **активност – Размена у круг:** Разговор о томе шта је њихово место за опуштање? Како су се осећали? Где су били? Како се зове место?
6. **активност – Игрица опуштања:** Поставе се у тројке. Двоје се окрену лицем ка оном у средини, тај се опусти и они га љуљају, благо одгуркујући у висини рамена. Стоје близу.
7. **активност - Евалуација:** Исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

7. радионица: МОЈЕ БРИГЕ

Циљ активности:

- да се подстакне проактиван став;
- да се подстакне имагинација и креативност;
- да науче технику ослобађања од тензије.

Облици рада:	групни рад, тимски рад, индивидуални рад
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење.

Ток активности:

1. **активност – Круг имена**
Једно дете треба да устане, направи неки гест и каже своје име, а остали то понављају. (На пр. Славица и окрене се око своје осе...)
2. **активност – Размена у круг**
Водити разговор са ученицима о уводним стиховима који говоре о проблемима које муче жабе. Кратак разговор.
3. **активност – Цртање у радној свесци „Мој круг брига“**
Ученици треба да отворе радне свеске и у већ нацртаном кругу цртежом представе оно што их највише брине.
4. **активност – Размена у круг**
Разговор о утисцима ученика, шта им је биуло тешко да цртају, шта им је највећа брига...
5. **активност – Размена у круг**
Разговор са ђацима о томе шта можемо да урадимо са бригама да нас више не муче, како можемо да улепшамо себи дан...
6. **активност – Цртање у радној свесци- вођена фантазија „Уништитељ брига“**

Наставник треба да наведе ђаке, кроз вођену фантазију, да осмисле што маштовитијег, интересантнијег уништитеља брига.

„А шта да урадимо са бригама које трају више дана? Можемо да створимо помагача који ће то да среди. Сад се сигурно питате како? Ево овако: затворите очи, опустите се и замислите биће или ствар који ће вам помоћи да поништите, очистите, обришете из главе оно што вас брине. Може то бити неко биће из бајке или нека чаробна гумаца или нешто што ће ваша машта смислити. Сваки пут кад вам се јави та брига треба само да укључите помагача, смислите како.“

7. активност – Размена у круг

Водити разговор са ђацима о томе шта су смислили и како се он укључује.

8. активност – Игрица: „Скини ми се с леђа“

„Станите размакнутих ногу, опушених колена, стопала су паралелна. Руке нека вам лабаво висе поред тела. Дишите уједначено и олабавите браду. Подигните лактове у висину рамена, раширите тако подигнуте руке и затим их нагло силовито забаците уназад узвикујући „Скини ми се с леђа!“ Вежбу поновите неколико пута, дајући гласом израз свом расположењу.“ (Вежбу демонстрирати деци.)

9. активност – Завршница

Масирање врата и леђа у круг (свако оном испред себе).

10. активност – Евалуација

Ученици исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајушег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

8. радионица – КРУГ ОСЕЋАЊА

Циљ ових активности је:

- да се подстакне опажање и изражавање осећања,
- развијање маште, самокритичности и критичности;

Облици рада:	групни рад, тимски рад, индивидуални рад
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење

Ток активности:

1. **активност – Кретање кроз простор:** Сви стоје у кругу. На наставников знак сви крећу у шетњу по учионици. Замисле куда иду, а онда се тамо крећу уморно, љутито, уплашено, тужно, блесаво, шашкасто, весело, (за свако осећање по 30сек.). (Наставник треба да обрати пажњу на невербалну комуникацију ученика).
2. **активност – Размена у круг:** Шта нам тело, руке, ноге, глас раде када смо: уморни, љутити, уплашени, тужни, радосни? На наставников знак за сваки део тела покажу задато осећање.
3. **активност – Запис у свеске:** Наставник им чита стихове песме „Срда“. (ако ученик сам може да прочита утом боље) У Радној свесци имају празне кружиће за 6 осећања. Кружиће треба да обоје оном бојом која по њима одговара датом осећању. Какве је боје које осећање?
4. **активност – Размена у круг:** Сетите се осећања која сте имали протеклих дана и замислите да се она налазе у једном кругу осећања. Шта би се ту том кругу налазило?

5. **активност – Запис у свеске:** У круг осећања вашим бојама којима сте већ означили свако осећање, представите своја осећања протеклих дана. Размислите колики простор ће које осећање заузети или су се она смењивала. Боје свој круг осећања.
6. **активност – Размена у круг:** Разговор о кругу осећања. Колико и како су се осећања смењивала, трајала, како им се мењало расположење и од чега је то зависило?
7. **активност – Игрица за опуштање:** Покажите само лицем како се сад осећате.
8. **активност – Евалуација:** Исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

9. радионица: ЧИК ПОГОДИ!

Циљ активности:

- да се подстакне опажање и изражавање осећања;
- да се подстакне размена.

Облици рада:	групни рад, рад у пару, индивидуални рад,
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење.

Ток активности:

1. **активност – Вежбе у пару „Огледало осећања**

Ученике поделимо у парове, а парове на А и Б. На знак наставника члан А настоји да мења израз лица показујући различита осећања, а Б га имитира у истом тренутку, као да је његов одраз у огледалу. После неколико минута наставник даје знак да промене улоге.

***Напомена:** Нагласити ученицима да не користе руке нити било шта друго осим лица!*

2. **активност – Размена на круг**

Водити разговор са ученицима како им је било у једној и у другој улози, шта им се свидело, а шта није и шта им је било теже.

3. **активност – Коментар**

„То је добра гимнастика за лице, а тиме постајемо и свесни колико мишића учествује у изражавању наших осећања, колико различитих израза може да направи наше лице и које је то богатство.“

4. **активност – Рад у радној свесци „Доцртај...“**

Ученици добијају задатак да у радној свесци круговима доцртају очи, уста... тако добију лице да одговара осећању које је написано испод круга.

5. **активност – Комуникација леђима и рад у радној свесци**

Чланови пара седе тако да су окренути леђима један другом, леђа им се додирују целом површином (као на слици у радној свесци). На знак наставника, ученик А треба да „каже“ леђима своје осећање другу Б, а он треба да погоди и обоји облачић у радној свесци изнад цртежа, које је то од понуђених осећања (РАДОСТ- црвено; ТУГА- сиво; БЕС-жуто; СТРАХ-црно). Када заврше један круг, обрћу улоге. Игра траје бар 4 круга за сваког члана пара.

6. **активност – Размена у круг**

Водити разговор са ђацима о томе да ли су успевали да препознају осећања и како су се осећали док су то радили.

7. **активност – Игра погађања осећања**

Једно дете замисли нешто што му се десило и глуми, показује изразом лица и покретима одређено осећање. Остали погађају о ком осећању се ради. Ко погоди добија улогу глумца.

8. активност – Рад у радној свесци „Реши илустровану укрштеницу“

Ученици добијају задатак да реше илустровану укрштеницу чије је коначно решење : ОСЕЋАЊА.

Напомена: Уколико наставник оцени да ову активност не може да реализује због недостатка времена може је задати ђацима за домаћи.

9. активност – Игра „Клацкалица“

Парови треба да се ухвате за зглобове руку и тако истовремено чучну и устану неколико пута.

10. активност – Евалуација

Ученици исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајушег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

10. радионица – НИЈЕ НЕГО

Циљ ових активности је:

- да се открију неспоразуми у комуникацији,
- да се подстакне стављање на тачку гледишта другог;
- да се подстакне невербална комуникација

Облици рада:	групни рад, тимски рад, индивидуални рад
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење

Ток активности:

1. **активност – Круг имена:** Кажите своје име на необичан начин, како то до сада никад нисте учинили.
2. **активност – Запис у свеске:** У свесци имамо 5 различитих цртежа. Добро их погледајте, свако за себе, а онда у две, три речи напишите испод сваке слике шта сте то видели, шта је на слици.
3. **активност – Размена у круг:** Причају шта су видели на сликама и наравно долазе до различитих гледишта. Наставников коментар: **НЕКАД НАМ ЈЕ ТЕШКО ДА СЕ РАЗУМЕМО, ЈЕР НЕ ВИДИМО СТВАРИ НА ИСТИ НАЧИН.**
4. **активност – Ланчана пантомима:** Једно дете замисли неку радњу, активност и покаже је пантомимом, следеће прво погађа шта је видело, па наставља радњу, следеће опет погађа, па наставља следећу радњу и тако до задњег у групи. Нема поправљања погрешног препознавања, нема договарања. На крају се изврши размена о томе шта су показивали и да ли су се добро разумели.
5. **активност – Игрица за опуштање:** Абла-блабла. У паровима разговарају неумштим језиком абла-бла-ба.
6. **активност - Евалуација:** Исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајушег знака. Кратка дискусија о оцењивању.
7. **активност – Домаћи задатак:** Треба да доврше две започете реченице, када се не разумеју са родитељима, а када са наставником, како би дошли до разумевања потреба одраслих, али и њихових потреба.

11. радионица: ДА ЛИ СЕ ДОБРО РАЗУМЕМО?

Циљ активности:

- да се открију неспоразуми у комуникацији;
- да се подстакне стављање на тачку гледишта другог у комуникацији;
- да се подстакне експлицитност у вербалној комуникацији.

Облици рада:	групни рад, рад у пару, индивидуални рад,
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење.

Ток активности:

1. активност – Рад у радној свесци и размена у круг- Круг имена

Прочитати имена деце из радне свеске, а затим од деце тражити да и они запишу у радној свесци своје на исти начин и кажу наглас. На пр. Мира: Ми-пи-ра-па, Саша- Са-па-ша-па...

2. активност – Рад у радној свесци „Цртање по налогу“

Деца седе у пару леђима окренута једна другом, али седе довољно близу да могу да се чују. Један члан пара ће добити једноставан цртеж са задатком да упуту свог пара да то нацрта у радној свесци, али без помињања имена онога што је нацртано. (**На пр. 1.** Ако је добио цртеж колица треба да каже да је цртеж састављен од два круга и правоугаоника, а не сме да каже да су то колица. **2.** Ако је то шема лица- треба да каже да су на цртежу круг, две тачке и две линије, а никако да спомене да је то лице.) Кад упореде оригинал и нацртано, деца мењају улоге.

3. активност – Размена у групи

Ученици ће добити задатак да уоче разлике између оригинала и копије, а затим разговарају зашто је дошло до таквих разлика, да ли је било тешко да се нацрта тачно и зашто.

Напомена водитељу: Циљ је сагледавање ствари са различите тачке гледишта и тешкоће да се прича некоме ко не види исто што и ти, а не да направе копију оригинала.

4. активност – Игрица „Прави кућу, руши кућу, мењај кућу“

Деца се поделе у тројке. Двоје стоје један наспрам другог, подигну руке увис тако да им се прсти додирују- да праве кров куће. Треће дете стоји између њих- он је танар у кући. Кад наставник мкаже „Прави кућу!“ деца која праве кућу се раздвајају и траже новог партнера за прављење куће. Станари остају ту где су. Кад наставник „Руши кућу!“ сви мењају места и улоге- станари могу да постану куће, а куће станари. То раде брзо без вербалног договарања. Ако број деце није дељив са три, наставник може дозволити да куће имају дупле зидове или два станара. Циљ је да се деца забаве, крећу, али и да вежбају да пажљиво слушају упутство.

5. активност – Евалуација

Ученици исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајушег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

12. радионица – МАГИЧНЕ РЕЧИ

Циљ ових активности је:

- да се открију неспоразуми у комуникацији,
- да се подстакне стављање на тачку гледишта другог;
- да се подстакне вербална комуникација

Облици рада:	групни рад, тимски рад, индивидуални рад
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење

Ток активности:

1. **активност – Игра ДА –НЕ:** Стану у два реда једни наспрам других. Једни говоре „ДА“, а други „НЕ“. Покушавају на све могуће начине да другог убеди и наведу да каже исто.
2. **активност – Размена у круг:** Да ли сте успели да убедите и наведете парњака да промени свој исказ? Коментар: **НЕКАД НАМ ЈЕ ТЕШКО ДА РАЗУМЕМО ЈЕДНИ ДРУГЕ, ЈЕР НЕЋЕМО ДА ПРИХВАТИМО ОНО У ШТА НАС ДРУГИ УБЕЂУЈУ.**
3. **активност – Запис у свеске:** Шта ураде родитељи када им кажеш „Нећу!“
4. **активност – Размена у круг:** Шта је то што твоји родитељи траже од тебе? Шта они желе од тебе, а ти им кажеш „Нећу“? Како можемо боље да се сложимо са родитељима? Како другачије можемо да кажемо „Нећу“ , а да се не одрекнемо својих потреба? (Не могу; Немам времена; Не прија ми; Мало касније;)
5. **активност – Запис у свеске:** Научите Мирка како лепше може рећи „Нећу“.
6. **активност- Игрица за опуштање:**
Ланац покрета. Наставник почиње покрет, преноси оном до себе, други оном до себе... Битно је да примају поруку само оног до себе. Покрети: пуцкање прстима, плескање по бутинама, лупање ногама са плескањем по бутинама, трупкање, замрзавање.
7. **активност – Евалуација:** Исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

13. радионица: НАДИМЦИ

Циљ активности:

- да деца схвате да надимци могу да повреду;
- да науче да је важно да воде рачун о осећањима и потребама других, да се играју тако да нико тиме на буде повређен.

Облици рада:	групни рад, индивидуални рад,
Методе рада:	разговор, демонстративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење.

Ток активности:

1. **активност – Разговор**
Водити разговор са децом о смешним речима.
2. **активност – Читање уводних стихова из радне свеске**
Прочитати стихове и водити разговор о њима

3. активност – Коментар наставника

Дешава се да нама неке речи буду смешне, а да оне заправо могу да повреду неког другог, надимци на пример.

4. активност - Рад у радној свесци „Увредљиви надимци“

Ученици добијају задатак да у радној свесци, у обележени простор за то, напишу надимке које не воле или мисле да могу да буду увредљиви за њихове другове или другарице. *Када заврше ученици ће прочитати шта су написали.* Навести децу да замисле да се то њима дешава и да пробају да замисле како би се осећали и зашто, а затим ће то записати у радну свеску. *Ученици читају оно што су написали.*

5. активност – Разговор

Водити разговор са децом зашто дају надимке другима и како би могли да се шале а да нико не буде повређен.

6. активност – Коментар наставника

„Кад вам падне на памет неки надимак, важно је да проверите са другом или другарицом како се осећа кад чује тај надимак. Уколико видите да то њему/њој не прија треба престати.

7. активност - Рад у радној свесци „Надимак по жељи“

Ученици добијају задатак да у радној свесци, у обележени простор за то, напишу надимке који би волели да имају и зашто.

8. активност – Размена

Деца коментаришу надимке и говоре шта им се у вези са тим допада и зашто.

9. активност – Игрица „Трчи миш“

Деца стоје у кругу. Наставник им говори да замисле како миш трчи у круг с лева на десно, а да они треба да га пропусте да прође кад миш стигне до њих, тако што ће прво да подигну леву па десну ногу.

Игра се понавља, али се ритам подизања ногу убрзава сваки пут.

10. активност -- Евалуација

Ученици исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајушег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

11. активност – Домаћи задатак: Разговарај са укућанима о надимцима које су они имали, зашто и како су се у вези са тим осећали, а затим то и запиши у радну свеску.

14. радионица – ТУЖИБАБА ЈЕЦА УЛОВИЛА ЗЕЦА

Циљ ових активности је:

- да се препознају сопствена и осећања других,
- да се преузме одговорност за решавање вршњачких сукоба
- да се подстакне вербална комуникација

Облици рада:	групни рад, тимски рад, индивидуални рад
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење

Ток активности:

1. **активност – Тужакање у разреду:** Ученици се поделе у групе по троје (учитељ, тужибаба, тужени). Њихов задатак је да одглуме, сцену тужакања у разреду.
2. **активност – Запис у свеске:** У свесци на обележеном месту треба да сваком лицу доцртају нос, уста, очи... и тиме представе осећања тужибабе, туженог и учитеља.
Коментар: Тужакање не помаже да се промени оно што вам смета, а сви су незадовољни, и учитељ и деца.
3. **активност – Запис у свеске:** Како таква неслагања можемо сами решити? У свесци изнад сваког лика имамо питања. Покушајте да одговорите на њих.
4. **активност – Размена у круг:** Да ли су пронашли решење? Читају своје одговоре. Да ли решење задовољава све особе у тужакању?
5. **активност – Запис у свеске:** Запишите у свеску неколико понашања која вам сметају код другова. Направите листу сметајућих понашања.
6. **активност – Размена у круг:** Читају листу, а наставник издваја на табли специфична. Како можемо указати да нам то понашање смета?
7. **активност – Домаћи задатак:** Нацртајте свој знак осећања, којим ћете јасно показати да вам такво понашање смета.
8. **активност – Евалуација:** Исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

15. радионица: ЗАЈЕДНО СТВАРАМО 1

Циљ активности:

- да се подстакне сарадња;
- да се подстакне невербална комуникација;
- да се подстакне машта.

Облици рада:	групни рад, индивидуални рад, фронтални
Методе рада:	разговор, демонстративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење.

Ток активности:

1. **активност – Игра са лоптицом или гужвицом папира**
Деца седе у кругу. Бацају лопту један другом, али пре него што је баце изговоре име онога коме ће је бацити.
Игра се понавља, али се уместо имена на пример каже боја косе, боја очију и сл.
2. **активност- Подела ученика у групе**
3. **активност – Цртање у радној свесци - Цртеж по жељи**
Ученици добијају задатак да у својим радним свескама направе цртеж по жељи.
4. **активност – Заједничка прича**
По завршеном цртању чланови групе ређају своје цртеже таквим редоследом који ће их повезати у једну целину, причу. Својој причи ће дати наслов (име) и записаће га у радну свеску испод цртежа.
5. **активност – „Причамо причу“**
Сви чланови групе показују своје цртеже (поређани онако како су се договорили) а представник групе за то време прича причу.
6. **активност – Размена у групи**

Разговор о томе да ли им је било тешко да се договоре како ће да поређају цртеже и да смисле причу.

7. активност – Игрица „Туширање лепим порукама“

Деца се поређају у два реда, једни наспрам других- као шпалир. С једног краја креће једно дете кроз шпалир, а сви му, како наилази упућују осмех, неку лепу поруку или га помазе. Кад прође кроз шпалир, стане на крај и онда креће друго дете. Игра је завршена када кроз шпалир прођу сва деца.

8. активност – Евалуација

Ученици исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

9. активност – Домаћи задатак: У радну свеску треба написати поруку која је детету била најпријатнија.

16. радионица – ЗАЈЕДНО СТВАРАМО 2

Циљ ових активности је:

- да се подстакне сарадња,
- да се подстакне машта,
- да се подстакне невербална комуникација

Облици рада:	групни рад, тимски рад, индивидуални рад
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење

Ток активности:

Прилог за радионицу (може копирати онолико пута колико има деце у групи) тако што сваку сличицу исече на 4 дела.

1. **активност – Круг имена:** „ Ја сам Славица и волим...“Следеће дете понови претходно и дода за себе, и тако редом у круг.
2. **активност – Дајем и добијам:** Наставник сваку сличицу исече на 4 дела и насумично подели деци различите делове слике. Свако дете ће добити по 1 део од сваке слике и његов је задатак да у групи тражи делове који њему припадају. Пре тога наставник свакоме покаже шта је његов задатак за склапање. Правило размене је да не смемо причати, већ само пружати другима оно што им треба. Дакле, потребно је да воде рачуна шта другима треба, и чекају да други примете шта њима треба.
3. **активност – Запис у свеске:** Ученици седе у пару. Наставник им канапом (по могућству краћим, како би иницирао договор и сардњу) завеже оловке за крајеве, једну за другу. Ствар је њиховог договора како ће у своју свеску на обележено место написати своје име и презиме, а да притом свеска стоји правилно и не сме се померати.
4. **активност – Размена у круг:** Како сте се договорили, како сте сарађивали, да ли је било тешко?
5. **активност – Игрица:“Преношење балона“:**
Ученици у пару, држећи балон између себе, челом, треба да га пренесу с једног краја на други крај учионице. Победник је онај пар којем се балон задржао на челу.
6. **активност – Размена у круг:** Како су успели да задрже балон, како су сарађивали?
7. **активност - Евалуација:** Исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака. Кратка дискусија о оцењивању.
8. **активност – Домаћи задатак:** Нацртају како се код куће играју и друже са другарима.

17. радионица: СТРАШНИ СНОВИ

Циљ активности:

- да се изразе унутрашњи садржаји;
- да се подстакне машта.

Облици рада:	Рад у пару, групни рад, индивидуални рад, фронтални
Методе рада:	разговор, демонстративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење.

Ток активности:

1. активност – Игра у паровима „Телом исписујемо слова“

Деца у паровима својим телима треба да испишу слова која знају. Прво ради једна половина групе, а остали погађају које је слово написано, а затим мењају улоге.

2. активност- Размена у круг- Разговор о сновима

„Када спавамо некад сањамо нешто лепо, а некад нешто ружно или страшно. Шта сте ви сањали ових дана: лепо или ружно?“

3. активност – Цртање у радној свесци - „Страшан сан“

Ученици добијају задатак да у својим радним свескама нацртају страшан сан.

4. активност – Размена у круг- Разговор о цртежима

По завршеном цртању деца објашњавају шта су нацртали.

5. активност – „Причамо причу“

Сви чланови групе показују своје цртеже (поређани онако како су се договорили) а представник групе за то време прича причу.

6. активност– Цртање у радној свесци- Вођена фантазија „Стварамо помагача који уништава страшне снове“

Наставник треба да наведе ђаке, кроз вођену фантазију, да осмисле што маштовитијег, интересантијег помагача који ће да уништи страшне снове.

„Шта да урадимо са страшним сновима? Можемо да створимо помагача који ће то да среди. Сад се сигурно питате како? Ево овако: затворите очи, опустите се и замислите биће или ствар који ће вам помоћи да поништите, очистите, обришете из главе сан који вас плаши. Може то бити неко биће из бајке или нека чаробна гумица или нешто што ће ваша машта смислити. Сваки пут кад вам се јави та слика треба само да укључите помагача, смислите како. Дајте машти на вољу.“

7. активност – Размена у круг

Водити разговор са ђацима о томе шта су смислили и како се он укључује.

8. активност – Игрица „Пантомима“

Игра једења: Ученици треба мимиком да покажу шта једу. Дати упутство деци да прво смисле шта ће то да буде, па онда да покажу како се то једе. Један показује, а остали погађају. Иде у круг, свако дете показује, кад неко погоди, иде се даље у круг.

9. активност – Евалуација

Ученици исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајушег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

18. радионица – ЛЕПИ СНОВИ

Циљ ових активности је:

- да се подстакне сарадња,
- да се подстакне машта,
- да се подстакне невербална комуникација

Облици рада:	групни рад, тимски рад, индивидуални рад
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење

Ток активности:

1. **активност – Игрица „Кретање животиња“:** Наставник именује неку животињу, а ученици показују шакама како се она креће.
2. **активност – Размена у круг:** Шта су лепо сањали? Кратко.
3. **активност – Запис у свеске:** Прочитају стихове из свеске, а затим цртају свој најлепши сан.
4. **активност – Размена у круг:** Показују цртеже и коментаришу сан, елементе сна.
5. **активност – Одигравање снова:** Наставник одабере неколико лепих снова, подели ученике у групе и тражи да одглуме тај сан. Помеже им да се не свађају око поделе улога. Гледаоци коментаришу и награђују глумце аплаузом.
6. **активност – Игрица „Групно седење у крило“ :**
Сви се поређају у круг, окрену се бочно, свако дете лево стопало намести тако да додирује стопало детета испред себе и иза себе. Кад се наместе седају у крило јадан другом. Ако су то успели, могу да пробају да ходају тако седећи.
7. **активност - Евалуација:** Исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

19. радионица: МОЈ БЕС

Циљ активности:

- да им се да могућност да изразе бес;
- да се развију стратегије за превазилажење, а не потискивање беса.

Облици рада:	Рад у пару, индивидуални рад, фронтални
Методе рада:	разговор, демонстративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење.

Ток активности:

1. **активност – Круг имена**
„Узвикни своје име најгласније што можеш, одсечно, дрекни и додај А-ХА.“
(На пр. Весна А-ХА!)
2. **активност – Рад у радној свесци- „Доживљај беса“**
У радној свесци деца треба да попуне започете реченице:
Бесан сам као... Кад сам бесан дође ми да....
3. **активност- Размена у круг- Доживљај беса**
Деца брзо читају оно што су написали. На пр. Бесан сам као **рис**. Кад сам бесан дође ми да пукнем.

4. **активност- Вођена фантазија „Унутрашњи доживљај беса- локализација“**
„Сви смо понекад љути и бесни. Затворите очи и покушајте да се сетите како је то када сте љути или бесни: где у телу почиње да расте бес, како се шири, докле стиже?“
5. **активност – Рад у радној свесци „Унутрашњи доживљај беса- локализација“**
У радној свесци је нацртана силуета човека у коју деца треба да уцртају , локализују унутрашњи доживљај беса- где у телу осећају бес, одакле почиње, како се шири, докле стиже?
6. **активност – Игрица „Чвортел“**
Сви се ухвате за руке и крену да се провлаче испод туђих руку, да се заплоћу док се не учворе. Кад немају више куд да се провуку, почињу да се расплићу. *Важно је да током целе игре не смеју да пусте руке које држе, да не прекину круг.*
7. **активност – Евалуација**
Ученици исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајушег знака. Кратка дискусија о оцењивању.
8. **активност – Домаћи задатак:** У радну свеску треба да напишу како сами себе смирују када су бесни (шта раде, о чему мисле...).

20. радионица – СМИРУЈЕМ БЕС

Циљ ових активности је:

- да им се да могућност да изразе свој бес,
- да развију стратегије за превазилажење беса, не потискивање беса.

Облици рада:	групни рад, тимски рад, индивидуални рад
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење

Ток активности:

1. **активност – Гласање беса:** Треба да пронађу глас којим ће најбоље изразити бес. Прво исказу бес у круг редом, а затим цела група заједно, у исто време.
2. **активност – Размена у круг:** Шта је то што може да вас разбесни?
3. **активност – Запис у свеске:** Нацртајте свој бес. Нађите му прави облик и боју.
4. **активност – Размена у круг:** Показују свој бес и објашњавају цртеж.
5. **активност – Запис у свеске:** Када би ваш бес проговорио шта би он рекао о себи? На означено место у свесци записују.
6. **активност – Размена у круг:** Шта би било добро да други ураде, када си ти бесан? Како да се понашају? Како се иначе понашају? Шта можемо ми да учинимо да смиримо свој бес? Пустити их да предлажу.
7. **активност – Читање:** Смиривачи беса у свесци.
! Смиривачи беса :
 - бесно уврћем пешкир,
 - ударам пешкиром или рукама по кревету или јастуку и бесно вичем,
 - бесним покретима, бесно жврљам по папиру,
 - бесно згужвам папир,
 - ричем као лав, тако што звук излази из дубине стомака,
 - замишљам да одлазим на своје место за опуштање.
8. **активност – Игрица „Смиривачи беса“:**

Испробавају све могућности смиривања беса које су им понуђене.

9. **активност - Евалуација:** Искузују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака. Кратка дискусија о оцењивању.
10. **активност - Домаћи задатак:** Заокружи смиривач беса који ти се највише допао и који ти највише помаже у смиривању беса.

21. радионица: РУКА РУЦИ

Циљ активности:

- да подстакне конструктивно решавање сукоба.

Облици рада:	Рад у пару, индивидуални рад, фронтални
Методе рада:	разговор, демонстративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење.

Ток активности:

1. **активност – Уводна игрица**

Деца се крећу кроз простор уз сударања. На знак наставника се „залеле“ и заузму љутиту позу. Наставник иде од детета до детета, „одлеђује“ их једно по једно и пооставља им питање: Ко си ти сад? Зашто се тако осећаш?

2. **активност – Рад у радној свесци- „Мали чаробњаци“**

Рећи деци да замисле да имају чаробну моћ, да могу да чине све што им падне на памет. Тражити да свако од њих нацрта своје решење како да пас и мачка живе у миру. Шта би им урадили, како би их променили или шта би им дали па да живе у миру?

3. **активност- Размена у круг- Какво су решење смислили**

Разговарати са децом о њиховим решењима и указати им да је у сваком сукобу потребно да се обе стране мало промене, водећи рачуна о оном другом.

4. **активност- Рад у радној свесци – „Свађам се...“**

Деца добијају задатак да у радној свесци напишу са ким се свађају, око чега и зашто.

5. **активност- Размена у круг**

Разговор са децом о датом задатку.

6. **активност – Рад у радној свесци- Решење сукоба**

Како би то могло да се реши па да сви буду задовољни. Наши сукоби се обично завршавају овако: један добија - други губи или обоје губе...

7. **активност – Дискусија о томе како су дошли до решења**

Да ли су обе стране задовољне решењем? *Било би добро да се одигра свако понуђено решење.*

8. **активност – Игрица „Чвортел“**

По 10 учесника стану у круг, затворе очи, испруже руке и покушавају да ухвате нечије две руке. Кад свако од њих у својој руци има нечију руку, отварају очи и покушавају да се расплету. (Отпетљани облик је коло). Правило игре је да се све ради без договарања речима, само невербално.

9. **активност – Евалуација**

Ученици исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

22. радионица – СТРАХ

Циљ ових активности је:

- да им се да могућност да изразе и поделе страхове,
- да развије стратегије за превазилажење, а не потискивање страха;
- да се подстакне имагинација, размена и сарадња;

Облици рада:	групни рад, тимски рад, индивидуални рад
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење

Ток активности:

1. **активност – Слутња у шетњи:** Деца са распрше по учионици, затворе очи и крећу се полако, спуштених руку. Када наставник каже „Стоп“, стану не отварају очи, покушавају да одреде колико је другова поред, иза, око њих, на којој удаљености... Понови се игра. Наставник обраћа пажњу да се не сударе, не повреде.
2. **активност – Размена у круг:** Како су се осећали током шетње? Јесу ли стрепели, бојали се, били успешни у процени?
3. **активност – Запис у свеске:** Допуните! Прочитају.
4. **активност – Запис у свеске:** У силуети човека локализују страх. Где осећа у телу страх? Где почиње? Куда се шири? Какве је боје? Које је јачине и величине?
5. **активност – Размена у круг:** Показују цртеже и коментаришу свој страх. Коментар: Када говоримо о страху најчешће мислимо на онај страх који нам смета. Има страхова који нам помажу, који су корисни. Пр. Звук сирене.
6. **активност – Играца „Пронаћи слова“**
У свесци у скупу траже слова азбуке која недостају.
7. **активност – Евалуација:** Исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака. Кратка дискусија о оцењивању.
8. **активност – Домаћи задатак:** Како се боре против страха? Које стратегије примењују да га се ослободе?

23. радионица: ШТИТ ОД СТРАХА

Циљ активности:

- да се деци пружи могућност да изразе и поделе страховања;
- да се развију стратегије за превазилажење, а не потискивање страха – активан приступ проблемима;
- да се подстакне имагинација;
- да се подстакне размена и сарадња.

Облици рада:	Рад у пару, индивидуални рад, фронтални
Методе рада:	разговор, демонстративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење.

Ток активности:

1. **активност – Круг имена**
„Прошапћи плашљиво своје име“.
2. **активност – Вођена фантазија**

Затворите очи и покушајте да се сетите ситуација, бића, ствари, догађаја или људи који у вама изазивају страх. (траје око 1 минут).

3. активност- Рад у радној свесци- Плаши ме

Деца добијају задатак да нацртају оно чега се највише плаше.

4. активност- Размена у круг

Разговор: „Шта вас плаши, у вези са чим осетите страх?“

5. активност- Вођена фантазија

„Шта можемо да урадимо да победимо страх, који нам смета? Можемо употребити нашу машту против страха. Затворите очи, и покушајте да створите свог помагача који ће да сређује све оно што вас непотрбно плаши. То може да буде неко биће из бајке или неко стваран или неко измишљено биће или ствар. Важно је да смислите како ћете да га дозовете када вам треба.“

6. активност – Цртање у радној свесци - „Штит од страха“

Ученици цртају свој штит од страха.

7. активност – Размена у круг

Ко или шта им је помагач, односно штит? Како ради?

8. активност – Игрица „ЗУМ-БА“

Наставни почне са ЗУМ, онај до њега брзо прихвати и тако редом, али свако једном има право да каже БА и тако у круг. На БА се ЗУМ враћа уназад, све док неко поново не каже БА.

9. активност – Евалуација

Ученици исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајушег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

10. активност – Домаћи задатак:

Ђаци добијају задатак да у радној свесци упишу чега су се плашили њихови родитељи.

24. радионица – ТУГА

Циљ ових активности је:

- да им се да могућност да изразе и поделе тугу,
- да развију стратегије за превазилажење туге,
- да се подстакне дружење.

Облици рада:	групни рад, тимски рад, индивидуални рад
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и Бојење, фотоапарат

Ток активности:

1. **активност – Запис у свеске:** Нацртајте тужно лице.
2. **активност – Размена у круг:** Шта вас чини тужним? Где у телу осечате тугу?
3. **активност – Запис у свеске:** У силуети човека локализују тугу. Где осећа у телу тугу? Где почиње? Куда се шири? Какве је боје? Које је јачине и величине?
4. **активност – Размена у круг:** Шта обично радите када сте тужни? Да ли волите да сте сами или у нечијем друштву? Да ли плачете? Када сте последњи пут плакали)
Коментар: Плакање је добро. Плач смирује, опушта.
Важно је да знате да се смешите. Затворите очи и насмешите се себи. (1 мин.) Шта радите да не budete тужни? Шта могу други да учине да вас развеселе?
5. **активност – Игрица “Вајари”:**

Пола групе су скулптуре, а пола вајари. Скулптуре се наместе у неки положај, а вајари им мењају неке покрете како би постали веселе скулптуре. Тада се чак могу и сликати. Онда се обрну улоге. Затим цела група заузме веселу позу. Наставник може да их слика фотоапаратом.

6. **активност - Евалуација:** Исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака. Кратка дискусија о оцењивању.
7. **активност – Домаћи задатак:** Напишу ситуацију која их је растужила, затим начин како су се борили против туге и на крају ко им је помогао да превазиђу тугу, ко их је увесељавао?

25. радионица: МОЈЕ ЖЕЉЕ

Циљ активности:

- да схвате да одбијање одраслих да им испуне жеље није знак одсуства љубави;
- да се ставе у позицију другог;
- да науче како да траже оно што желе;
- да се подстакне машта и позитивна осећања.

Облици рада:	Рад у пару, индивидуални рад, фронтални
Методе рада:	разговор, демонстративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење.

Ток активности:

1. **активност – Размена у круг**
„Покажи телом како се осећаш“. Једа ученик покаже, а онда сви понављају у исто време покрет, став тела, израз лица- што значи да треба верно да „сниме“ извођача.
2. **активност – Размена у круг**
„Шта обично радиш да би добио оно што желиш? Како убедиш родитеље да ураде оно што желиш?“
3. **активност- Размена у круг**
„А шта радиш кад не да добијеш оно што желиш? Како се тада осећаш?“
4. **Активност- Размена у круг**
„Шта мислиш зашто ти нису испунили жељу?
Наставник покушава да објасни деци, да схвате, да то није знак да их други не воле, него да имају разлог за то, и тражи од њих да погоде разлог.
5. **Активност- Рад у радној свесци- Вођена фантазија „Моје жеље“**
„Затворите очи. Замислите да сте срели добру вилу. Имате право на две жеље. Шта бисте пожелели? Отворите очи и у радној свесци нацртајте оно што сте пожелели.“
6. **активност – Размена у круг**
Са децом разговарати о томе како су се осећали током ове вежбе? Коју су жељу одабрали?
7. **активност – Цртање у радној свесци - „Жељомат“**
„Замислите како би било лепо да постоји „нешто“ што би вам, кад год то пожелите, испунило жељу. Како би то „нешто“ изгледало. Маштај!!! Нацртај.
8. **активност – Размена у круг**
Ко или шта им испуњава жеље? Како ради?
9. **Активност – Завршница**
„Кад сам срећан дође ми да...“ (Прво напишу у радну свеску, затим то прочитају, па у другом кругу покажу телом како су срећни.)

10. активност – Евалуација

Ученици исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака.
Кратка дискусија о оцењивању.

26. радионица – РАСТИМО!

Циљ ових активности је:

- да постану свесни себе, особености, разлика и сличности,
- да науче да имају право на развој,
- да науче како да траже оно што им треба.

Облици рада:	групни рад, тимски рад, индивидуални рад
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење,

Ток активности:

1. **активност – Тело пева:** Које звуке може да направи твоје тело? Показују када смисле.
2. **активност – Запис у свеске:** Нацртајте себе како би сте волели да изгледате када порастете. Шта би се ту променило?
3. **активност – Размена у круг:** Показују цртеже и коментаришу.
4. **активност – Запис у свеске:** Шта бисте волели да радите када порастете?
5. **активност – Размена у круг:** Коментаришемо жеље. Како одрасли могу да вам помогну у развоју? Ви имате право на развој.
6. **активност – Игрица “Ланац покрета”:**
Наставник почиње покрет, а онда сви у групи када на њега дође ред понављају покрет.
 1. плескање рукама,
 2. плескање и скакање на једној ноzi,
 3. скакање на другој ноzi,
 4. чучањ,устајање са рукама увис.
8. **активност – Евалуација:** Исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака. Кратка дискусија о оцењивању.
9. **активност – Домаћи задатак:** Сети се шта си радио када си био мали, а сада више не радиш јер си порастао.

27. радионица: ЈА И КАКО МЕ ВИДЕ ДРУГИ

Циљ активности:

- Да постану свесни себе, особености, разлика, али и сличности;
- Да се подстакне децентрација.

Облици рада:	Рад у пару, индивидуални рад, фронтални
Методе рада:	разговор, демонстративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење.

Ток активности:

1. активност – Игрица „Мали поштар“

Деца подигну шаке у висину рамена, оба кажипрста испруже као антене, а остали прсти су им скупљени. Свако прима поруку од онога лево од себе левим кажипрстом, понавља оно што је примио од сво десног кажипрста, а потом десним кажипрстом преноси поруку коју сам смисли до левог кажипрста детета које стоји десно од њега. Порука је начин кретања прста и звук који то прати. (На пример: дете направи покрет обрушавања кажипрстом и пропрати то гласом „фијууууу“. Дете до њега пренесе тај покрет левим кажипрстом до свог десног кажипрста уз „фијуууу“, а онда десном суседу шаље своју, нову поруку, прави покрете десним кажипрстом као да куцка и каже „куц, куц, куц“.)

2. активност – Рад у радној свесци и размена у круг

„Коју своју особину волите? А шта не волите?“

3. активност- Рад у радној свесци- размена у круг

„Шта се твојим родитељима допада код тебе, а шта не?“

4. Активност- Рад у радној свесци- размена у круг

„Шта твоји другови воле код тебе, а шта не?“

5. Активност- Вежбе поверења

Деца се поделе у парове. Окренути су леђима један другом. Укрсте руке у лактовима и у том положају чучну и устану неколико пута.

6. активност – Евалуација

Ученици исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајушег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

28. радионица – ПРИЈАТЕЉ

Циљ ових активности је:

- да развију појам пријатељства,
- да успоставе нова пријатељства.

Облици рада:	групни рад, тимски рад, индивидуални рад
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење, папирићи, кутија или шешир

Ток активности:

1. активност – Игрица за загревање: Наставник ученику до себе покаже необичан израз лица, дете до њега то понови и дода своје, следећи понови оно пре њега и дода своје и тако у круг.
2. активност – Размена у круг: Другарство је кад... Није другарство кад ...
3. активност – Запис у свеске: Прво прочитају стихове. Затим, својој силуети додају све оно што желе, што је за њих специфично. Када украсе сопствено тело, другарима који то желе нуде своју свеску да им се упишу или именом или неком лепом поруком.
4. активност – Упутство за игру: Играће следећу седмицу игру „Тајни пријатељ“. Сваки ученик ће извући име друга којем је тајни пријатељ. Не смеју да одају и причају коме су тајни пријатељ. Задатак је да на сваки начин (лепом поруком, песмом, слаткишом, поклончићем) обрадују друга коме су тајни пријатељ, а да он то не открије. Могу користити за преношење и давање изненађења и особе из окружења.
5. активност – Извлачење тајног пријатеља: Сва имена ученика су исписана на папирићима. Папирићи су савијени и убачени у кутију. Један по један ученик извлачи папирић са именом друга којем је следеће седмице тајни пријатељ. Ако извуче своје име врати папирић у кутију и извлачи други.

6. **активност - Евалуација:** Искузују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

29. радионица: ТАЈНИ ПРИЈАТЕЉ

Циљ активности:

- подстицање мотивације за давање/примање гестова пажње.

Облици рада:	Рад у пару, индивидуални рад, фронтални
Методе рада:	разговор, демонстративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење.

Ток активности:

1. **активност – Игрица за загревање „Пренеси и промени звук“**

Наставник произведе неки необичан звук и пренесе га детету до себе, дете га понови и дода нешто своје и тако редом.

2. **активност – Откривање тајног пријатеља**

Сви седе у кругу. Једно по једно дете стаје у средину круга, затвори очи и онда му прилази његов тајни пријатељ. Дете покушава да погоди ко је то пипајући лице пријатеља затворених очију. Кад открију свог тајног пријатеља записују његово име у радну свеску.

3. **активност- Размена у круг**

Водити разговор о томе како им је било да смишљају како ће да обрадују свог тајног пријатеља, шта су све радили.

4. **Активност- Рад у радној свесци- размена у круг**

Водити разговор о томе како им је било да примају поруке од тајног пријатеља и шта их је највише обрадовало од тајног пријатеља, Што ће и написати у радној свесци.

5. **Активност – Рад у радној свесци- размена у круг**

Обрадуј чланове твоје породице. Деца смишљају како ће тајно да обрадују чланове своје породице и то записују у своју радну свеску.

6. **Активност- Игрица: „Слон и палма“**

Сви стоје у кругу. Једно дете стоји у средини, покаже на неког и каже „слон“ или „палма“. Ако каже „слон“ дете на кога је показано се сагиње, спаја руке и имитира сурлу. Деца са његове десне и леве стране подижу леву, односно десну руку и представљају слонове уши. Ако каже „палма“ дете на које је показано подигне руке, а деца са леве и десне стране спуштају руке, имитирајући гране палме.

7. **активност – Евалуација**

Ученици исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

30. радионица – ЉУБАВ

Циљ ових активности је:

- да диференцирају доживљај и експресију љубави,
- да развијају машту.

Облици рада:	групни рад, тимски рад, индивидуални рад
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење,

Ток активности:

1. **активност – Круг имена:** Кажите нежно, мазно своје име.
2. **активност – Размена у круг:** Како би показали љубав само очима, само устима, само лицем, рукама, целим телом?
3. **активност – Запис у свеске:** Одговоре шта је за њих љубав, а шта љубав није? Затим у силуети човека локализују љубав. Где осећа у телу љубав? Где почиње? Куда се шири? Какве је боје? Које је јачине и величине?
4. **активност – Размена у круг:** Показују и објашњавају свој доживљај љубави. Како би волели да им други (мама, тата, дечак, девојчица) показују љубав?
5. **активност – Запис у свеске:** Да ли имају симпатију? Заокруже одговор
6. **активност – Игрица:** Кажите нешто лепо оном до себе.
7. **активност – Евалуација:** Исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

31. радионица: ДЕЧЈА ПРАВА

Циљ активности:

- да деца постану свесна да имају права;
- да открију начине за остварење својих права.

Облици рада:	Рад у пару, индивидуални рад, фронтални
Методе рада:	разговор, демонстративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење.

Ток активности:

1. **активност – Круг имена**
Прво дете каже тихо своје име, друго мало гласније, треће још гласније и тако све јаче до краја круга.
2. **активност – Круг имена**
Прво дете викне своје име, друго мало тише, треће још тише и тако све тише до краја круга.
3. **активност- Размена у круг**
Водити разговор са децом о правима која она имају.
4. **Активност- Рад у радној свесци- размена у круг**
У радној свесци деци су понуђена права. Њихов задатак ће бити да обоје кружић црвеном бојом код права за које сматра да су најважнија, а плавом бојом она права која одрасли не поштују.
5. **Активност – Размена у круг**
Како деца да убеду одрасле да поштују њихова права?
6. **Активност- Цртање у радној свесци „Знак опомене“**
У фудбалу или кошарци судија показује жути картон као знак опомене играчу који не поштује правила игре, а ви ћете направити неки знак који ћете показати ономе који не поштује ваша права.
7. **Активност – Размена у круг**
Разговор: „Покажите и опишите шта сте нацртали.“
8. **Активност – Завршница: „Пољубац“**
Сви стоје у кругу. По унутрашњем ободу круга иде један од играча, док наставник не каже стоп. Онај поред кога је стао, иде са њим у центар круга. Док они стоје у центру

круга остали броје 1,2,3. На 3 оба играча окрећу главу где хоће, лево или десно. Ако су окренули главу на исту страну, треба да се пољубе. А ако не, онда подигну руке и плесну (лева рука једног- десна другог, десна рука једног и лева другог). Онда онај који је био изабран остаје у кругу, шета док наставник не каже стоп итд.

9. **активност – Евалуација**

Ученици исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајушег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

32. радионица – ШКОЛА ИЗ СНОВА

Циљ ових активности је:

- да се подстакне развојни, конструктиван, креативан став,
- да развијају машту.

Облици рада:	групни рад, тимски рад, индивидуални рад
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење,

Ток активности:

1. **активност – Додирни боју:** Наставник каже неку боју, а ученици додирну нешто у тој боји код другова
2. **активност – Вежба опуштања и вођене фантазије:**
Треба да:
 - заузму удобан положај,
 - држе затворене очи,
 - дишу равномерно, опуштеног тела, руку, ногу,
 - радиће вежбу опуштања и замишљања коју води наставник.
 Затворите очи, удахните дубоко неколико пута, ја говорим а ви замишљате да идете на једно лепо, ваше место:
3. **активност – Вођена фантазија:** Наставник говори полако, са пуно пауза, да би имали прилику да то и доживе. Замислите да можете да направите школу какву желите. Замислите како би она изгледала. Како би изгледала зграда школе? Пауза. Ваша учионица, шта би све било од ствари у учионици? Замислите ко вас учи? Како изгледа час? Колико траје час? Шта све радите и учите у тој школи из снова? Како изгледа одмор? Замислите школско двориште. Чегат има? Шта све можете да радите у својој школи из снова? Полако отворите очи.
4. **активност – Запис у свеске:** Нацртајте своју школу из снова, све боје, облике, линије, све што сте видели, доживели.
5. **активност – Размена у круг:** Шта је ваша школа из снова? Показују цртеже и дискутују.
6. **активност – Запис у свеске:** Шта би могло да се промени у нашој школи како би нам свима било лепше и пријатније.
7. **активност – Евалуација:** Исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајушег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

33. радионица: ДА КАЖЕМ СЛОБОДНО

Циљ активности:

- да деца постану свесни свог права на слободно изражавање свог мишљења;
- да превазиђу страх у изражавању свог мишљења.

Облици рада:	Рад у пару, индивидуални рад, фронтални
Методе рада:	разговор, демонстративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење.

Ток активности:

1. **активност – Игрица за загревање „Пренеси и промени покрет“**

Наставник произведе неки необичан покрет и пренесе га детету до себе, дете га понови и дода нешто своје и тако редом.

2. **активност – Конвенција о дечијим правима, став 12**

Наставник информише децу да има право да слободно изразе своје мишљење и да их одрасли саслушају када доносе одлуке које се њих тичу.

3. **активност- Размена у круг**

Када сте се плашили код куће да кажете шта мислите и зашто?

4. **Активност- Рад у радној свесци- Интервју**

Деца одговарају на постављена питања у радној свесци на тему кад деца у школи не могу слободно да кажу и зашто.

5. **Активност – Размена у круг**

Шта може да помогне деци да слободно кажу шта мисле?

6. **Активност- Игрица: „Помози бубамари“**

Наставник држи замишљену бубамару између дланова и преноси је детету до себе, оно брзо прима бубамару у своје дланове и преноси је даље у круг. Свако преноси на свој начин.

7. **активност – Евалуација**

Ученици исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајушег знака. Кратка дискусија о оцењивању.

34. радионица – ПРАВО НА ИГРУ

Циљ ових активности је:

- да ученици постану свесни да имају право на игру.
- да развијају машту.

Облици рада:	групни рад, рад у пару, тимски рад, индивидуални рад
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење,

Ток активности:

1. **активност – Игра пантомиме:** Наставник у центар круга намести чаробну кутију. Свако дете оде до кутије, извади из ње нешто и пантомимом показује шта је извукло. Остали погађају шта је то.
2. **активност . Запис у свеске:** Допуњавају шта је њима омиљена играчка и зашто.
3. **активност – Размена у круг:** Колико је важна игра за свако дете? Чеге воле да се играју? Шта је то, дали је појединачна или групна игра?
4. **активност . Запис у свеске:** Заједно, у пару или групи смислите неку игру, дајте јој назив и одредите правила.
5. **активност – Размена у круг:** Читају и представљају своју игру. Предлог је да у слободно време одиграју њихове игре, провере колико су добре и занимљиве.

6. **активност – Игрица“Да те насмејем“:**
Сви стоје у кругу.Једно дете уђе у центар круга и труди се да остане озбиљно, а остали покушавају да га насмеју.
7. **активност - Евалуација:** Исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака. Кратка дискусија о оцењивању.
8. **активност – Домаћи задатак:** Цртају своју омиљену играчку.

35. радионица: ПРОМЕНЕ У МЕНИ

Циљ активности:

- оцењивање целокупног програма.

Облици рада:	Рад у пару, индивидуални рад, фронтални
Методе рада:	разговор, демонстративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење.

Ток активности:

1. **активност**
Шта вам је у овим радионицама пријало? Које би сте ствари издвојили као најпријатније?
Поред те радионице нацртај **смајлија**.
2. **активност**
Да ли је било нечег у овим радионицама у чему нисте уживали, што вам није пријало?
Шта? Зашто?
Пронађи ту радионицу и поред ње нацртај **муњу**.
3. **активност**
Одаберите омиљену радионицу и поред ње нацртајте **срце**.
4. **активност- Цртање у радној свесци – „Ја пре- Ја после“**
Свако дете црта себе пре и после програма од 36 радионица. Да ли се у њима нешто променило? Како се то може представити цртежом- бојама, облицима, линијама, симболима? Како је то било пре, а како то изгледа сада? Када нацртају, деца дају називе цртежима.
5. **активност- Размена у круг**
Разговор о цртежима.
6. **активност – Евалуација**
Ученици исказују свој утисак о квалитету радионице бојењем одговарајућег знака.
Кратка дискусија о оцењивању.
7. **активност- Домаћи задатак:** Замоли родитеље да напишу шта воле код тебе.

36. радионица – УСПЕО/ ЛА САМ !!!

Циљ ових активности је:

- да ученици постану свесни свог успеха и промена које су се десиле.
- да развијају конструктивно читање, размишљање и мишљење.

Облици рада:	групни рад, тимски рад, индивидуални рад
Методе рада:	разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска
Наставна средства:	Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење,

Ток активности:

1. **активност – Домаћи задатак:** Читају поруке својих родитеља који се односе на њих.
2. **активност – Запис у свеске:** Пишу лепе поруке својим родитељима.
3. **активност – Прича „Цврле“:** Читају причу „Цврле“ и допуњавају је својим размишљањем, схватањем и мишљењем. Након тога, долазе до момента када су схватили да су успели. Наставник им даље чита и на тај начин им указује почаст и захвалност за њихову преданост, упорност, разумевање, добру вољу....

УСПЕО САМ!!!

ДИПЛОМА

упиши име и презиме

упиши назив школе и место

- за твој успех
~ за твоју пажњу и активност
~ за твоје искрено дружење са вршњацима
~ за твоје разумевање себе и других

ХВАЛА ТИ!

- ~ што негујеш себе и све људе око себе са лепим и племенитим речима, порукама
~ што си похађао/ла предмет Грађанско васпитање

и

ХВАЛА ТИ!

- ~ што си књигу *Растимо* учинио/ла посебном!

ЧЕСТИТАМО!

Аутори

7. ДНЕВНИК НАСТАВНИКОВИХ ЗАПАЖАЊА

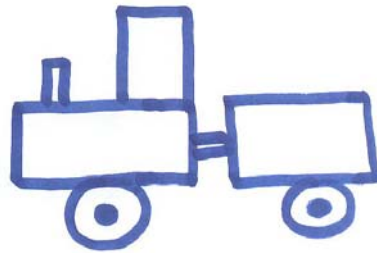
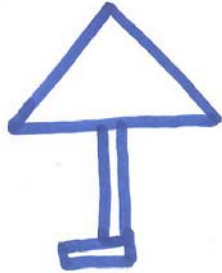
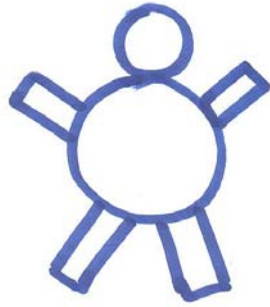
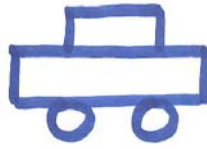
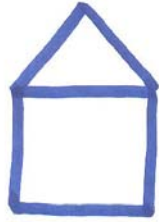
Табела 1. Евакуација радионица

Ред.бр. радионице	Запажања - белешке
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	
19.	
20.	
21.	
22.	
23.	
24.	
25.	
26.	
27.	
28.	
29.	
30.	
31.	
32.	
33.	
34.	
35.	
36.	

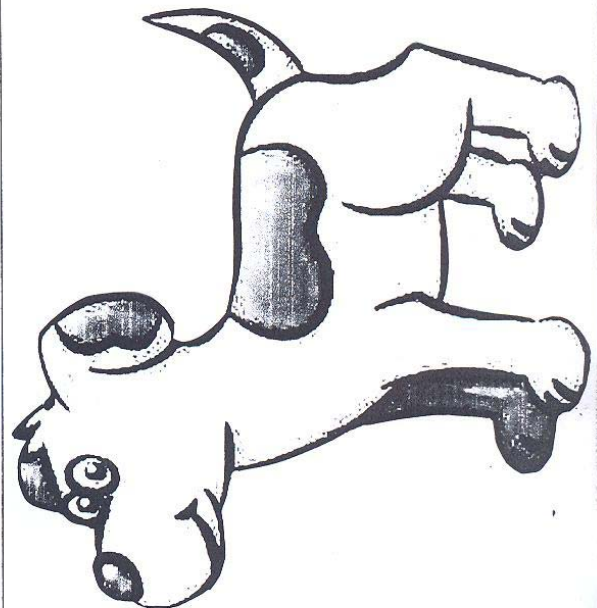
Табела 2. Запажања о ученику

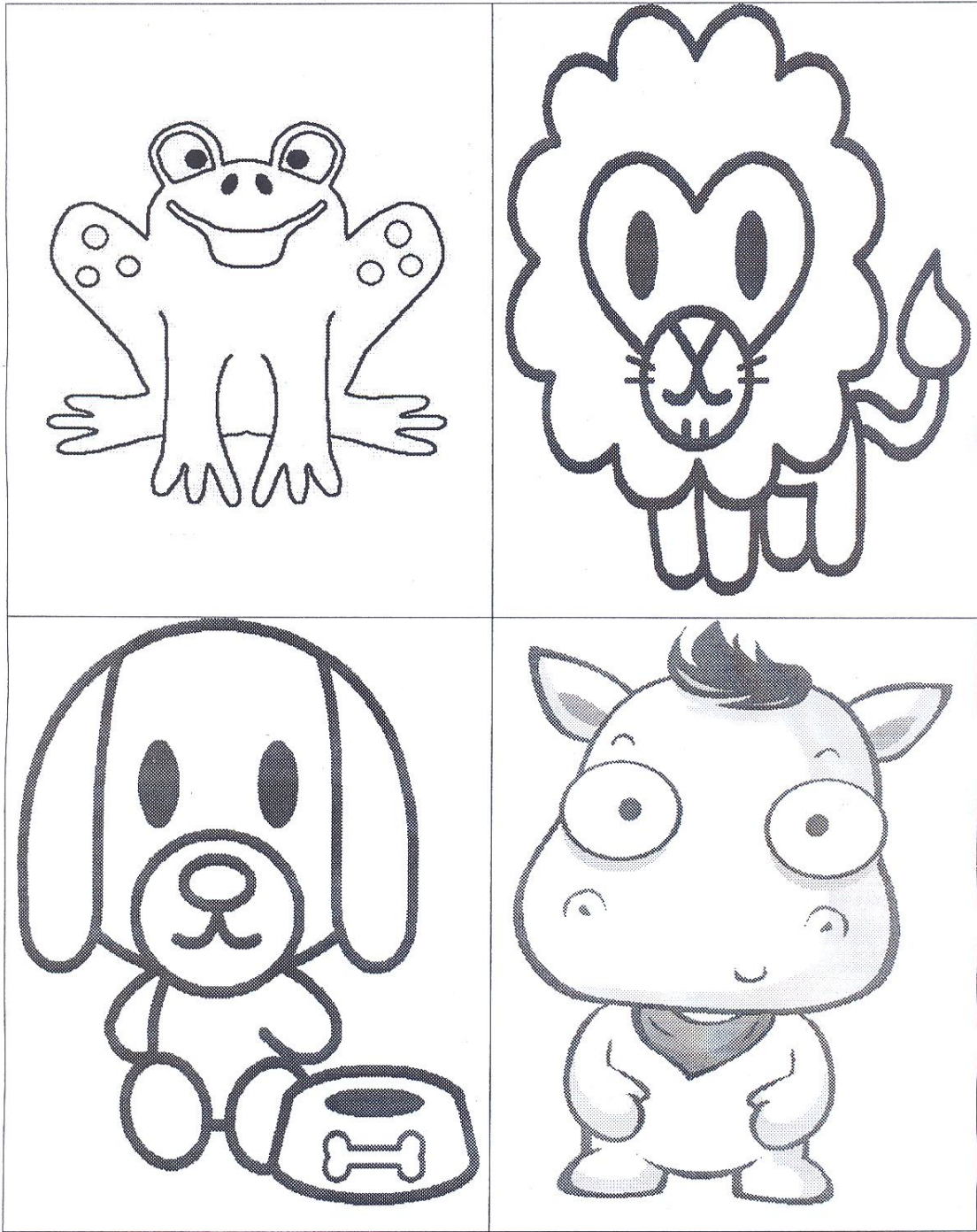
Ред.бр. ученика	Име и презиме ученика	Запажања - белешке
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		

ПРИЛОГ ЗА 11. РАДИОНИЦУ

ПРИЛОГ ЗА 16. РАДИОНИЦУ

КОРИШЋЕНА ЛИТЕРАТУРА

1. Игњатовић Савић Н., *Грађанско васпитање: Сазнање о себи и другима 1*, Министарство просвете Републике Србије, Београд 2002.
2. Игњатовић Савић Н., *Чувари осмеха 1*, Институт за психологију Филозофског факултета, Београд 1993.
3. Тејн Фон С., *То је право-практичан водич за учење о дечјим правима*, УНИЦЕФ - Пријатељи деце Србије, Београд 1995.
4. Ршумовић Љ., *Буквар дечјих права*, РШУМ, Београд 1996.
5. Ивић И. и остали чланови пројекта, *Квалитет школских уџбеника и механизми обезбеђивања тог квалитета*, Институт за психологију- образовни форум, Београд 2003.